

**การบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่ง
คนตามบทบัญญัติอิสลาม
กรณีศึกษา ตำบลปะลุกาสาเมาะ อ าเภอบาเจาะ
จังหวัดนราธิวาส**

Sulaiman Dorloh

Department of Islamic Studies, Faculty of Social Sciences, Sultan
Idris Education University, Malaysia

ซูเฟียน บอสู, แอัมแร แวปา, ลุกมาน เจกา
อาจารย์ประจำ สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติอิสลามและเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ในพื้นที่ตำบลปะลุกาสาเมาะ อ าเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาสโดยท าการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ หนังสือตารา เอกสารทางวิชาการ อินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือครอบครัวมุสลิมในพื้นที่ ตำบลปะลุกาสาเมาะ อ าเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาสที่สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ทั้งหมด จำนวน ๕ ท่าน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติอิสลาม

ถือว่า เป็นรากฐานที่สาคัญที่สุด ผู้ปกครองครอบครัวต้องมีความยุติธรรม
มีความสามารถมอบค่าอุปการะเลี้ยงดู
อย่างครบถ้วน และมีการจัดตารางเวรค่างคิน เป็นต้น
ซึ่งการที่สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนนั้นอาจจะไม่มีความไม่
เข้าใจต่อกันในช่วงแรก เพราะขาดการเตรียมตัวที่ดีของสามี
และมีความบกพร่องในหน้าที่ ซึ่งได้นาหลักการ
ของอิสลามมาใช้ในการบริหารจัดการ ด้วยการให้ความยุติธรรม
มอบสิทธิพึงได้ต่างๆให้กับภรรยา เช่น จัดแบ่ง
ช่วงเวลาให้กับภรรยาอย่างเท่าเทียมกัน มอบค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะหะ)
 เป็นต้น
คาสาคัญ : การบริหารจัดการ, ครอบครัว, บทบัญญัติอิสลาม๒

MANAGEMENT OF FAMILIES FOR HUSBAND WITH MORE THAN ONE WIFE ACCORDING TO ISLAMIC PROVISIONS CASE STUDY OF PALUKASAMOK SUBDISTRICT BACHO DISTRICT NARATHIWAT PROVINCE

ABSTRACT

This research is Mixed Method Research based on the Qualitative Research and the Survey Research. The purposes of this study were: 1) to study the management of Muslim families that have more than one wife. 2) to study the problems of management of Muslim families that have more than one wife at Palukasamoc subdistrict, Bacho district, Narathiwat province. By studying and researching information from Al-quran, Al-hadith, textbooks, academic papers, internet, related research and collecting the data from the purposive sampling of the families with more than one wife at Palukasamoc subdistrict, Bacho district, Narathiwat province 2 families for interview. The sample was selected from the people in Palukasamoc subdistrict, Bacho district, Narathiwat province. The results of the study management of Muslim families that have more than one wife at Palukasamoc subdistrict, Bacho district, Narathiwat province showed that the family management in Islam was the base of social structure and the most important social element. If each family was undisciplined, uneducated people and they did not understand about Islamic principle. The leader of family who was defect in duty will cause problems easily. Management of Muslim families who have more than one wife to be effective must be fairness, providing full support and having knowledge in analyzing the home environment for example: the satisfaction of members in family. In addition to knowledge and management capabilities, the leaders of family must have knowledge in various ways as well. And the study of the problems of

management of Muslim families that have more than one wife at Palukasamoc subdistrict, Bacho district, Narathiwat province showed that it was caused by the unavailability of many factors. Both in knowledge and comprehensive understanding about family management which does not comply with Islamic provisions in management and the principles of conscientious practice. And the leader of family who was defect in duty causes problems in the family also.

Keywords: Management , Families , Islamic Provisions³

ความเป็นมาและความสำคัญ

อิสลามคือ ศาสนาที่สันติ นอบน้อม และจ านนต่อพระผู้เป็นเจ้าของค์เดียว

(อัลลอฮฺ) เป็นศาสนาที่มีความ

สมบูรณ์และได้ก าหนดไว้ซึ่งแนวทางในการด าเนินชีวิต

แก่ปวงมนุษย์อย่างครบถ้วนในทุกมิติด้าน เพื่อให้มนุษย์

มีความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ครอบครัวเป็นพื้นฐานของชาติหรือสังคมอิสลาม ค

าสอนของศาสนาอิสลามถูกบัญญัติขึ้นมาโดยพระเจ้า

(อัลลอฮฺ) ผู้ทรงสร้างจักรวาลและมวลมนุษย์ ดังนั้น หนึ่งในข้อบัญญัติที่ส

าคัญของศาสนาอิสลามก็คือการอนุมัติ

ให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินสี่คนในคราวเดียวกัน

ดังที่พระเจ้า (อัลลอฮฺ) ได้ตรัสใน

คัมภีร์อัลกุรอานไว้ว่า

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมใน บรรดาเด็ก

ก าวร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้าในหมู่สตรี สอง คน หรือสามคน

หรือ

สี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความ ยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิง

เดียว หรือไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ไกลยิ่งกว่า

ในการที่พวกเจ้าจะไม่ล าเอียง” (อัลกุรอานซูเราะฮ อัล อันบิยาฮ์ ๒๑ : ๑๐๗)

ตัวบทนี้ได้ระบุถึงการอนุญาตให้มีภรรยาได้หลายคนกับสตรีจ านวน สอง สาม

หรือสี่คน แต่ถ้าไม่

สามารถปฏิบัติต่อภรรยามากกว่าหนึ่งคนด้วยความยุติธรรมและความเสมอภา

คแล้ว เขาก็ได้รับค าแนะน าให้

แต่งงานเพียงคนเดียว

จึงกล่าวได้ว่าศาสนาอิสลามมิได้สนับสนุนให้แต่งงานกับผู้หญิงหลายคนโดยปร

ราศจาก

เหตุผลทางศาสนา แต่ออนุมัติส าหรับผู้ที่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้เท่านั้น

ดังที่ศาสตามุฮัมหมัดกล่าวไว้ในวัจ

นะว่า

)

ความว่า ผู้ใดก็ตามที่มีภรรยา ๒ คน แล้วเขาเอนเอียงไปยังคนหนึ่ง ในสอง คน นั้น เขาจะมาในวันกียามะฮ์ (วันแห่งฟื้นคืนชีพ) โดยซีกหนึ่งของเขาเอียง (อาบู ดาวูด, ๑๙๙๙)

ดังนั้นการบริหารจัดการให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดีนั้นเป็น การกิจสาคัญที่ ผู้้น ำ

ครอบครัวต้องถูกสอบสวนถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน

ดังที่ศาสดามุฮัมมัดกล่าวไว้ในวจนะว่า

ความว่า ฟังทราบเถิดว่า ท่านทุกคนมีหน้าที่ และทุกคนจะต้องรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของพวกเขา ผู้้น ำ ก็มีหน้าที่ต่อผู้ใต้ปกครอง และต้องถูกถามถึง ความรับผิดชอบของเขา และคนหนึ่งก็มีหน้าที่ต่อครอบครัว และต้องถูก ถามถึงความรับผิดชอบต่อครอบครัวเช่นเดียวกัน (อัลบุคอรี, ๒๐๐๒)

ซึ่งจากการได้สังเกตในสังคมปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการครอบครัว ที่สามมีภรรยามากกว่า

หนึ่งคนนั้น ส่วนใหญ่ผู้้น ำครอบครัวไม่ค่อยให้ความส

าคัญและละเลยการปฏิบัติหน้าที่ที่ควรรับผิดชอบต่อ

ภรรยา เช่น ละเลยความยุติธรรม

ละเลยการมอบค่าอุปการะเลี้ยงดูแลอย่างเสมอภาค เป็นต้น จนกลายเป็น

ปัญหาทางสังคมเกิดขึ้น ทั้งที่การบริหารจัดการครอบครัวมีความสาคัญมาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัว

ใหญ่ที่ประกอบด้วยภรรยามากกว่าหนึ่งที่ผู้้น ำครอบครัว (ผู้เป็นสามี)

จะต้องคานึงถึงในเรื่องของความ

ยุติธรรม ความเสมอภาค และสิทธิต่างๆ

เพื่อให้บรรดาภรรยาทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดี และเพื่อให้เกิดสัมพันธ์

ที่ดีระหว่างบรรดาภรรยา ด้วยเหตุนี้

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการครอบครัวของสามที่มีภรรยา

มากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติอิสลาม

สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการบริหารจัดการครอบครัวของ

สามที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติอิสลาม ในพื้นที่ต

าบลปะลูกาสาเมาะ อ าเกอบาเจาะ จังหวัด

นราธิวาส

เพื่อเป็นแนวทางพื้นฐานในการบริหารจัดการครอบครัวตามแนวทางศาสนาอิส

ลาม อาทิเช่น การให้

ความยุติธรรม ความเสมอภาพ แก่สมาชิกใน ครอบครัวในด้านต่างๆ

ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติอิสลาม
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ในพื้นที่ตำบลปลุกสาเมา อ. เกอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพในเรื่องการบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยา

มากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติอิสลาม กรณีศึกษา ตำบลปลุกสาเมา อ. เกอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและภาคสนาม ผู้วิจัยได้ก

หนดใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล ซึ่งการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ อัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะนักวิชาการต่างๆ เอกสาร

หุตุยุมิ ได้แก่ เอกสารต่างๆ และแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยทาการศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีการสุ่ม๕

กลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยใช้แบบสัมภาษณ์แล้วน

มาประมวลและวิเคราะห์ผล ซึ่งขอบเขตของการวิจัย

ในครั้งนี้๑.ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติอิสลาม

และสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการบริหารจัดการระบบครอบครัว

ของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ๒. ขอบเขตด้านพื้นที่คือในพื้นที่ต

ตำบลปลุกสาเมา อ. เกอบาเจาะ จังหวัด

นราธิวาส ๓. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด ๕ ท่าน ได้แก่

ครอบครัวที่สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ในพื้นที่ตำบลปลุกสาเมา อ

. เกอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1.

ด้านการบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติอิสลาม คือ การบริหาร

จัดการครอบครัว

ถือเป็นฐานโครงสร้างของสังคมหรือองค์ประกอบทางสังคมขนาดใหญ่ที่สุด
สำคัญที่สุด หากแต่

ละครอบครัวขาดระเบียบ ขาดการรับผิดชอบ ขาดการศึกษา

และขาดความเข้าใจที่ถูกต้องต่อคาสอนของ

อิสลาม หรือผู้นำครอบครัว (พ่อบ้านและแม่บ้าน) ไม่สนใจ

ไม่ดูแลรับผิดชอบในส่วนที่ตนเองต้องรับผิดชอบ

หรือลูกไม่รู้จักหน้าที่ของตนเองแล้ว

ความบกพร่องความอ่อนแอและปัญหาต่างๆ ก็ย่อมจะเกิดขึ้นตามมาอย่าง

ง่ายดาย ซึ่งไม่ใช่จะเกิดขึ้นเฉพาะกับครอบครัวหรือระดับรากหญ้าเท่านั้น

แต่มันจะกระจายออกจากบ้านแต่ละ

บ้านเข้าฝังตัวอยู่ในสังคมส่วนรวม

จนกลายเป็นปัญหาสังคมที่ยากแก่การแก้ไข และยากที่จะเยียวยา (นิพล

แสงศร, ๒๐๑๘) โดยการบริหารจัดการครอบครัวให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้นำ

ครอบครัวจ ว่าเป็นต้องมีความรู้ใน

การ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในบ้าน เช่น ความพึงพอใจของสมาชิก

ความสัมพันธ์ระหว่างลูกๆ และ ต้อง

มีความเข้าใจในตัวภรรยาและลูกๆทุกคน

ซึ่งนอกจากศาสตร์และความสามารถทางด้านการจัดการแล้ว ผู้นำ

ครอบครัวยังต้องมีความรู้ในด้านต่างๆประกอบด้วยเช่นกัน เช่น

๑).ความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ สามภรรยา

จ ว่าเป็นต้องให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมกัน ทั้ง ในด้านความคิดและการกระทำทั้ง

ด้านจิตวิญญาณและอารมณ์

กล่าวคือ

มีกิจกรรมการอ่านศึกษาร่วมกันปฏิบัติศาสนกิจทางศาสนาบางอย่างร่วมกัน

ตลอดจนช่วยเหลือกัน

ท างานบ้าน และใช้เวลาบางโอกาสในการหยอกล้อกันบ้างตามสมควร เช่น

ทานอาหารร่วมกัน การท างานบ้าน

การสอนการบ้านให้ลูก เป็นต้น หรือเป็นลักษณะการท

ากิจกรรมร่วมกันนอกบ้านเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและ

พักผ่อนหย่อนใจ เช่น รับประทานอาหารอาหารนอกบ้าน ออกก

าลังกายร่วมกัน เยี่ยมเยียนเครือญาติเข้าร่วม

กิจกรรมของสังคม เป็นต้น

ซึ่งการปฏิบัติต่อกันด้วยดีด้วยการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือแบ่งเบ

ภาระหน้าที่ ร่วมกัน จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและเกิดความเชื่อมั่นต่อกัน

(รุติยะห์ หะ, ชาฟีอี อาด ่า,

2013) และที่สำคัญที่สุดสามีหรือผู้นำ

าครอบครัวต้องพยายามเรียนรู้และเอาแบบอย่างจากท่านศาสดา เกี่ยวกับ

บทบาทของท่านต่อครอบครัว ๒).การอบรมขัดเกลาสมาชิกในครอบครัว คือ การอบรมสมาชิกในครอบครัวก็ถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง การทำให้สมาชิกในครอบครัวได้มีวิชาความรู้ที่จำเป็นตามบทบัญญัติศาสนาอิสลาม เป็นหน้าที่ของผู้นำครอบครัวเพื่อตอบรับคำสั่งใช้ของพระเจ้า (อัลลอฮ์) ดังที่ได้ตรัสในคัมภีร์อัลกุรอานที่มีความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก” (อัลกุรอาน ซูเราะฮ์ อัด-ตะหรีม ๖๖ : ๖) โดยสามารถกล่าวได้ว่า ครอบครัว เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อครอบครัวดี บุคคลก็ดี เมื่อบุคคลดี ครอบครัวก็ดี สังคมก็ดีด้วย ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงให้ความสำคัญต่อครอบครัวเป็นอย่างมาก และมีข้อกำหนดมากมายในคัมภีร์อัลกุรอาน และแบบอย่างของท่านศาสดา เกี่ยวกับครอบครัว (อับดุลลอฮ์ มานะ, ๒๐๑๘) ยิ่งโดยเฉพาะในกรณีที่สามีหรือหัวหน้าครอบครัวนั้นมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนยิ่งควรต้องกระหนักในหลักการของอิสลามต่อการบริหารจัดการครอบครัวมากยิ่งขึ้นเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาภายในครอบครัวขึ้น ซึ่งการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนนั้นถือเป็นบทบัญญัติที่ได้รับการอนุมัติจากพระเจ้าสำหรับผู้ที่ศรัทธาต่อพระเจ้า (อัลลอฮ์) และบรรดาคัมภีร์จากฟากฟ้าไม้อาจจะปฏิเสธหรือคัดค้านเรื่องนี้ได้ และตามความเป็นจริงแล้วการมีภรรยาเกินกว่าหนึ่งคนในอิสลามเป็นแนวทางปฏิบัติที่ได้สืบต่อเนื่องกันมาช้านาน ในศาสนาอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ดังนั้นเรื่องนี้ไม่ใช่เพียงแต่มีอยู่ในศาสนาอิสลามเท่านั้น ทว่าคือบัญญัติทางศาสนาที่มีมาอย่างช้านาน และเป็นที่รู้จักในศาสนาอื่นๆ โดยเฉพาะในคัมภีร์โตราห์และไบเบิล บรรดาท่านศาสดาก่อนท่านศาสดามุฮัมมัดต่างมีภรรยาหลายคน อย่างเช่น ศาสนทูตอิบรอฮีม (อับราฮัม) มีภรรยาสองคน ส่วนศาสนทูตยะกูบ (จาคอป) มีภรรยาสี่คน ส่วนศาสนทูตสุไลมาน (โซโลมอน) มีภรรยาหลายคน ... ฯลฯ ดังนั้น การมีภรรยาหลายคน ไม่ใช่เรื่องใหม่เลย แต่มันเป็นเรื่องมาช้านานแล้วในอดีต (มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อับดุลลอฮ์ อัด-ตุวัยญีรีย, ๒๐๑๐) ซึ่งโดยในศาสนาอิสลามได้วางแนวทางการปฏิบัติและการป้องกันความ

ขัดแย้งภายในครอบครัวที่สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ดังนี้

- ๑). การให้ความยุติธรรม คือ อิสลามกำหนด ถ้าชายที่ประสงค์จะแต่งงานนั้นแน่ใจว่าไม่สามารถให้ความยุติธรรมแก่ภรรยาได้แล้ว การแต่งงานนั้นถือเป็นหะรอม (เป็นที่ต้องห้าม) ฉะนั้น ผู้ที่ไม่สามารถจะนำมาซึ่งความยุติธรรมแก่ภรรยาของตนพึงสังวรเอาไว้ให้ดี และต้องมีความสามารถจัดสรรค่าครองชีพให้กับบรรดาภรรยา และลูกๆ ได้ ถ้าเขารู้ดีว่าเขาไม่มีความสามารถก็ไม่ควรมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน
  - ๒). การมอบค่าอุปการะเลี้ยงดูครอบครัว คือ อิสลามได้กำหนดให้ภรรยาได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูอย่างต่อเนื่องเหมือนกับการได้รับการประกันสังคมอย่างแน่นอน คือ ได้ประกันให้แก่ภรรยา และบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของสามีพร้อมกับรักษาสีทรีในด้านการเงินอย่างครบถ้วน กล่าวคือ ภริยามีสืบทอดทรัพย์สินของตัวเองโดยฝ่ายสามีไม่มีสิทธิที่จะเกี่ยวข้องเพราะสามีต้องรับผิดชอบจ่ายให้แก่ภรรยา (อัब्ดุลลอฮ์ มานะ, ๒๐๑๘)
  - โดยต้องการสนองความต้องการของผู้ที่อยู่ในความดูแลในเรื่องอาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัยและปัจจัยยังชีพต่างๆ ที่สามี จ าเป็น (วายิบ) จะต้องจ่ายให้แก่ภรรยาของเขา (มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อัลดลลอฮ์ อัต-ตวัยญีรีย, ๒๐๑๐)
  - ๓). การจัดเวรค่างคืน (อัลกอสม์) ให้กับบรรดาภรรยา คือ การที่ผู้ชายคนหนึ่งมีภรรยาหลายคน, และเขาได้พัก ค่างคืนกับภรรยาคนหนึ่ง เขาจำเป็นต้องพักค่างคืนกับภรรยาคนอื่นๆ ของเขาด้วย (อรุณ บุญชม,) โดยอิสลามได้กำหนดการจัดเวรค่างคืนแก่บรรดาภรรยา ดังนั้นผู้ที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน แต่ไม่เก็นสีคนนั้นให้เขาจัดเวรค่างคืนแก่บรรดาภรรยาของเขาทุกคน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในระหว่างบรรดาภรรยาของเขาด้วย (อรุณ บุญชม, ๒๐๐๗) 7
- 2.
- ด้านการสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน
- ในพื้นที่ตำบลปะลิวาสะมาเอะ อ าเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
- โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า การที่สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนนั้น โดยพื้นฐานสามีหรือผู้ปกครองครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจแล้วในเรื่องของหลักการอิสลามว่า

อนุญาตให้สามารถมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินสี่คน
ซึ่งสาเหตุการที่ตัดสินใจที่จะมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน
นั้นเพราะคิดว่า มีความพร้อม มีความสามารถที่จะหาหาหน้าที่ได้ดี คือ
มีความพร้อมทั้งกาย ใจ ทรัพย์สิน และ
ทางความคิด และมีความคาดหวังว่า
การมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนนั้นผู้เป็นสามีจะสามารถพึ่งพาในยามทุกข์
ยากได้โดยก่อนที่จะแต่งงานคนถัดไปนั้นก็ได้ออกกล่าวและชี้แจงกับภรรยา ก่อ
นไว้แล้ว และภรรยา ก็ได้อินยอม
เป็นอย่างดีซึ่งแม้ในช่วงแรกมีความไม่เข้าใจต่อกันเกิดขึ้น
เพราะเกิดจากการขาดการเตรียมตัวที่ดีของสามี
และมีความบกพร่องในหน้าที่บ้าง
รวมถึงความพร้อมในด้านการบริหารจัดการภายในครอบครัว เพื่อให้เกิด
ความยุติธรรมระหว่างภรรยา รวมถึงลูกๆ ด้วย
เพราะความยุติธรรมถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก ซึ่งได้เน้นว่า
หลักการของอิสลามมาใช้ในการบริหารจัดการครอบครัว
ด้วยการให้ความยุติธรรม ความเสมอภาค มอบสิทธิ
พึงได้ต่างๆ ให้กับภรรยา เช่น
จัดแบ่งตารางช่วงเวลาให้กับบรรดาภรรยาอย่างเท่าเทียมกัน
การมอบค่าอุปการะ
เลี้ยงดูให้กับบรรดาภรรยาอย่างครบถ้วน (นัฟเกาะหฺ)
รวมทั้งมีการสั่งสอนในเรื่องของหลักการอิสลามให้กับ
บรรดาภรรยา ซึ่งสามารถทำให้บรรดาภรรยาเกิดความเข้าใจต่อกัน
และมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
อภิปรายผล
อภิปรายผลวิจัยเรื่อง
การบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติ
อิสลาม กรณีศึกษา ตำบลปะลุกาสาเมาะ อ. เกอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
มีประเด็นที่สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ อันได้แก่ ๑.
ด้านการบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยา มากกว่าหนึ่ง
คนตามบทบัญญัติอิสลาม ๒.
ด้านด้านการสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการบริหารจัดการระบบ
ครอบครัวของสามีที่มีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน ในพื้นที่ตำบลปะลุกาสาเมาะ อ.
เกอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส จึง
ขอเสนออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้
1.
ด้านการบริหารจัดการระบบครอบครัวของสามีที่มีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนตาม
บทบัญญัติอิสลาม คือ การ

บริหารจัดการครอบครัว

ถือเป็นฐานโครงสร้างของสังคมหรือองค์ประกอบทางสังคมขนาดใหญ่ที่สำคัญที่สุด

หากแต่ละครอบครัวขาดระเบียบ ขาดการรับผิดชอบ ขาดการศึกษา และขาดความเข้าใจที่ถูกต้องต่อค

ของอิสลาม ความบกพร่องความอ่อนแอและปัญหาต่างๆ

ก็ย่อมจะเกิดขึ้นตามมาอย่างง่ายดาย ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ รุติยะห์ หะ, ซาฟีอี อาด ะ (๒๐๑๓)

ที่ได้กล่าวในผลการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการครอบครัวที่

มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานีว่า

ระบบครอบครัวในศาสนาอิสลามมีความสมบูรณ์แบบ ต้อง

มีการกำหนดเป้าหมายกฎเกณฑ์ บทบาทหน้าที่

และโครงสร้างของระบบความสัมพันธ์ที่ชัดเจน เพราะการ

สร้างครอบครัวบนรากฐานของศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามค

าสอนของศาสนา ซึ่งสามารถกล่าว

ได้ว่า ครอบครัว คือ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อครอบครัวดี บุคคลก็ดี

เมื่อบุคคลดี ครอบครัวก็ดี สังคมก็ดี

ด้วย ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงให้ความสำคัญ ต่อครอบครัวเป็นอย่างมาก

โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัชชีมา บาด

เกาะ, ดุซฎี โยเหลา, วิชุตตา กิจธรรม, ฮุสศูกร จันประเสริฐ (๒๐๑๓)

ที่ได้กล่าวในผลการวิจัยเรื่อง การจัดการ

ตนเองและการจัดการภายในครอบครัวของครูสตรีมุสลิมสมรส ที่น

ำไปสู่ครอบครัวอบอุ่น: กรณีศึกษาจังหวัด

ยะลา ว่าครอบครัวที่อยู่บนพื้นฐานของอิสลาม มีวิถีการด

ำเนินชีวิตตามศาสนาอิสลามได้ก าหนดไว้และ

องค์ประกอบของครอบครัวอบอุ่นประกอบด้วย ๒ ด้าน ได้แก่

ด้านความรู้สึกที่มีต่อครอบครัว และด้านการ

แสดงออกทางพฤติกรรม อันได้แก่ การมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน

การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว การสื่อสารใน

ครอบครัว การปลูกฝังเรื่องศาสนา การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

การแสดงความรักในครอบครัว และการมี

จิตช่วยเหลือสังคม โดยมีข้อก าหนดมากมายในคัมภีร์อัลกุรอาน

และแบบอย่างของท่านศาสดาเกี่ยวกับ

ครอบครัว

ยิ่งโดยเฉพาะในกรณีที่สามีหรือหัวหน้าครอบครัวนั้นมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนยั

งควรต้องระหนักใน

หลักการของอิสลามต่อการบริหารจัดการครอบครัวมากยิ่งขึ้นเพื่อป้องกันการเ

กิดปัญหาภายในครอบครัวขึ้น

ซึ่งการมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนนั้นถือเป็นบทบัญญัติที่ได้รับการอนุมัติจากพระ
เจ้าสำหรับผู้ที่ศรัทธาต่อพระเจ้า

(อัลลอฮ์)

ตามความเป็นจริงแล้วการมีภรรยาเกินกว่าหนึ่งคนในอิสลามเป็นแนวทางปฏิบัติ
ที่ได้สืบต่อเนื่องกัน

มาช้านาน ซึ่งได้สอดคล้องอีกครั้งกับงานวิจัยของ รุติยะห์ หะ, ซาฟีอี อาดา
(๒๐๑๓) ที่ได้กล่าวในผลการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนในอ าเภอเมือง
จังหวัดปัตตานีว่า การที่บทบัญญัติ

ศาสนาอิสลาม ได้อนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งแต่ไม่เกินสี่คน
ภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมเป็นการ

แสดงถึงความสมบูรณ์และความครอบคลุมของบัญญัติทางศาสนาที่สามารถส
นองความต้องการของมนุษย์เพื่อ

รักษาไว้ซึ่งศีลธรรมอันดีงามในสังคม

ตลอดจนสร้างความสมดุลให้แก่สภาวะของสังคมในทุกยุคสมัย ซึ่งมนุษย์
ในแต่ละยุคสมัยจึงต้อง

บทบัญญัติมาปฏิบัติอย่างรอบคอบให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของศาสนา
โดยใน

ศาสนาอิสลามได้วางแนวทางการปฏิบัติและการป้องกันความขัดแย้งภายในคร
อครัวที่สามีมีภรรยา มากกว่า

หนึ่งคน ดังนี้ ๑. การให้ความยุติธรรม คือ อิสลามก าหนด

ถ้าชายที่ประสงค์จะแต่งงานนั้นแน่ใจว่าไม่สามารถ

ให้ความยุติธรรมแก่ภรรยาได้แล้ว การแต่งงานนั้นถือเป็นหะรอม

(เป็นที่ต้องห้าม) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ อาเนาะ มะดีเยาะ (๒๐๑๑) ที่ได้กล่าวในผลการวิจัยเรื่อง

ทัศนคติสตรีมุสลิมะฮ์ต่อชายที่มีภรรยา

มากกว่าหนึ่งคนในอิสลาม กรณีศึกษาสตรีมุสลิมะฮ์ ต าบลเรียง อ

าเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ว่า หากว่า

ผู้ชายจะมีภรรยา มากกว่าหนึ่งแต่ไม่สามารถปฏิบัติเงื่อนไขและไม่มีความยุติธ
รรมก็ไม่สมควรที่จะมีภรรยา

มากกว่าหนึ่งคน เพราะจะเกิดปัญหาให้กับภรรยาคนแรก เช่น

มีการทะเลาะเบาะแว้ง เกิดปัญหาครอบครัว

แตกแยก ๒. การมอบค่าอุปการะเลี้ยงดูครอบครัว คือ อิสลาม ได้ก

าหนดให้ภรรยาได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูอย่าง

ต่อเนื่องเหมือนกับการได้รับการประกันสังคมอย่างแน่นอน คือ

ได้ประกันให้แก่ภรรยาและบัญญัติให้เป็นหน้าที่

ของสามีพร้อมทั้งรักษาสิทธิในด้านการเงินอย่างครบถ้วน ๓. การจัดเวรค้ำคืน
(อัลกอสม์) ให้กับบรรดาภรรยา

คือ การที่ผู้ชายคนหนึ่งมีภรรยาหลายคน,และเขาได้พัก
ค้างคืนกับภรรยาคนหนึ่ง เขาจ าเป็นต้องพักค้างคืนกับ
ภรรยาคนอื่นๆของเขาด้วย โดยอิสลามได้ก
าหนดการจัดเวรค้างคืนแก่บรรดาภรรยา ดังนั้นผู้ที่มีภรรยามากกว่า
หนึ่งคน แต่ไม่เกินสี่คนนั้นให้เขาจัดเวรค้างคืนแก่บรรดาภรรยาของเขาทุกคน
เพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นใน
ระหว่างบรรดาภรรยาของเขาด้วย ๙

2.
ด้านสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการบริหารจัดการระบบครอบครัวข
องสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่ง
คน ในพื้นที่ต าบลปะลิวาสาเกาะ อ าเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส พบว่า
การที่สามีมีภรรยาเกินกว่าหนึ่งคนนั้น
โดยพื้นฐานสามีหรือผู้
าครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจแล้วในเรื่องของหลักการอิสลามว่าอนุญาตให้ส
ามารถมี
ภรรยาเกินกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินสี่คน
ซึ่งสาเหตุการที่ตัดสินใจจะมีภรรยาเกินกว่าหนึ่งคนนั้นเพราะคิดว่า มี
ความพร้อม มีความสามารถที่จะท าหน้าที่ได้ดี คือ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ
ทรัพย์สิน และทางความคิด และมี
ความคาดหวังว่า
การมีภรรยาเกินกว่าหนึ่งคนนั้นผู้เป็นสามีจะสามารถพึ่งพาในยามทุกข์ยากได้
โดยก่อนที่จะ
แต่งงานคนถัดไปนั้นก็ได้บอกกล่าวและชี้แจงกับภรรยาจนไว้แล้ว
และภรรยาก็ได้ยินยอมเป็นอย่างดี ซึ่งแม้ใน
ช่วงแรกมีความไม่เข้าใจต่อกันเกิดขึ้น
เพราะเกิดจากการขาดการเตรียมตัวที่ดีของสามี และมีความบกพร่องใน
หน้าที่บ้าง รวมถึงความพร้อมในด้านการบริหารจัดการภายในครอบครัว
เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่าง
ภรรยา รวมถึงลูกๆด้วย เพราะความยุติธรรมถือว่าเป็นเรื่องที่ส าคัญอย่างมาก
ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ
(รุติยะห์ หะ, ซาฟี่อี อาต า, ๒๐๑๓) ที่ได้กล่าวในผลการวิจัยเรื่อง
การบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลาย
คนในอ าเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ว่า ปัญหาที่ส่งผลต่อการ
บริหารจัดการครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคน
อันได้แก่
การที่ครอบครัวต้องประสบกับสภาวะความเครียดในช่วงของการปรับตัว ผู้
าครอบครัวขาดการ

เตรียมความพร้อมในการสร้างฐานความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ภรรยาคนหนึ่ง
ซึ่งได้นำหลักการของอิสลามมาใช้
ในการบริหารจัดการครอบครัว ด้วยการให้ความยุติธรรม ความเสมอภาค
ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมัท
นา ลินสวัสดิ์, พ.ต.หญิง ดร. พนมพร พุ่มจันทร์ (๒๐๑๔)
ที่ได้กล่าวในผลการวิจัยเรื่อง ครอบครัว: การจัดการ
ความขัดแย้งของคู่สมรสเพื่อการครองรักอย่างยั่งยืน ว่า
แนวทางในการจัดการความขัดแย้งเพื่อการครองรัก
อย่างยั่งยืน คือ ใช้ความรักใน กระบวนการแก้ไขปัญหา
ยอมรับในความแตกต่างระหว่างกัน มีการสื่อสารที่ดีมี
ความรับผิดชอบใน บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีส่วนร่วมในการสร้างครอบครัว
และใช้ศีลธรรมในการด ำเนิน
ชีวิตสมรส รวมถึงมอบสิทธิพึงได้ต่างๆให้กับภรรยา เช่น
จัดแบ่งตารางช่วงเวลาให้กับบรรดาภรรยาอย่างเท่า
เทียมกัน การมอบค่าอุปการะเลี้ยงดูให้กับบรรดาภรรยาอย่างครบถ้วน
(นัฟเกาะห์) รวมทั้งมีการสั่งสอนในเรื่อง
ของหลักการอิสลามให้กับบรรดาภรรยา ซึ่งสามารถ
ทำให้บรรดาภรรยาเกิดความเข้าใจต่อกัน และมีความ
ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
ข้อเสนอแนะและการน ำไปใช้ประโยชน์

การบริหารจัดการครอบครัวของสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนตามบทบัญญัติอิ
สลาม กรณีศึกษา ต าบล
ปะลูกาสาเมาะ อ ำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส คือ
ควรมีการจัดเวทีกีเสวนาให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหาร
จัดการระบบครอบครัวตามแนวทางของอิสลามให้กับทั้งสามีและภรรยาเพื่อท
ำความเข้าใจถึงหลักศาสนาอย่าง
ถ่องแท้และจัดท ำเป็นคู่มือประกอบ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความพร้อม
และสร้างระบบการบริหารจัดการครอบครัว
อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป๑๐
เอกสารอ้างอิง
หนังสือ
พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานแปลภาษาไทย สมาคมศิษย์เก่าแห่งประเทศไทย
พุทธศักราช. (๒๐๐๕). อัลมาตินะฮ์ :
ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บินอับดุลลอฮ อัด-ตุวัยญีรีย. (๒๐๑๐). มุคตาซ็รุลฟิฮย
อิสลามี่. กรุงริยาต :
ส ำนักงานความร่วมมือเพื่อเผยแพร่และสอนอิสลาม.

อัลบุคอรี.อบูอับดุลลาฮ มุฮัมมัด บิน อิสมาอีล อัลบุคอรี. (2002). البخاري صحيح . Riyadh : دارুল
อีนุกาซี.
อาบูดาวูด,สุลัยมาน บินอัลอัยซัร บินอิสฮักอ์ซดี อัลสัจตานี . (1999). داود أبو سنن .พิมพ์ครั้งที่ ๑.
อัลรียาฎ : มัคตาบะห์दारุสسالาม.
อรุณ บุญชม. (๒๐๐๗). อัลฟิถ์,นิติศาสตร์อิสลาม. เล่ม ๔. กรุงเทพฯ :
ศูนย์หนังสือ มานพ วงศ์เสงี่ยม
บทความในวารสาร
สมัทนา สิ้นสวัสดิ์, พ.ต.หญิง ดร. พนมพร พุ่มจันทร์. ๒๐๑๔. ครอบครัว:
การจัดการความขัดแย้งของคู่สมรส
เพื่อการครองรักอย่างยั่งยืน
วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ปีที่
40 ฉบับที่ ๒ หน้า ๑๘๔-๑๘๕.
นัชชีมา บาเกาะ, ดุซฎี โยเหลา, วิชุดา กิจธรรม, ฐาศุกร จันประเสริฐ.
๒๐๑๓. การจัดการตนเองและการ
จัดการภายในครอบครัวของคริสต์มุสลิมสมรส ที่น ำไปสู่ครอบครัวอบอุ่น:
กรณีศึกษาจังหวัดยะลา
วารสารอัล – ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
หน้า ๖๑-๗๓.
รุดียะห์ หะ, ซาฟีอี อาด ำ. ๒๐๑๓.
การบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนในอ าเภอเมือง จังหวัด
ปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
อานีสะ มะดีเยาะ. ๒๐๑๑.
ทัศนคติสตรีมุสลิมะฮฺต่อชายที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในอิสลาม
กรณีศึกษาสตรี
มุสลิมะฮฺ ต ำบลเรียง อ ำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส มหาลัยนราธิวาสราช
นครินทร์.
สื่ออินเทอร์เน็ต
นิพล แสงศรี.. การบริหารจัดการงานของอุมมะฮฺ(ประชาชาติ). 2561.
สืบค้นหาเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๒
จาก: <https://www.islammore.com>.
อับดุลลอฮ์ มานะ. ความส ำคัญของครอบครัว. ๒๕๖๑. สืบค้นหาเมื่อวันที่ ๒๓
กันยายน ๒๕๖๒ จาก:
<https://www.islammore.com>